

Espoon nuorisovaltuuston lausunto koskien oppimateriaalien saatavuutta

Espoon nuorisovaltuusto katsoo, että oppimateriaalien saatavuudessa on Espoossa yhdenvertaisuusongelma, joka koskee erityisesti fyysisiä oppikirjoja lukioissa ja tehtäväkirjoja peruskouluissa. Nuorisovaltuusto esittää, että kaupunki luo yhtenäisen käytännön, jonka mukaan jokaisella opiskelijalla on todellinen mahdollisuus saada käyttöönsä fyysinen oppikirja ilman erillistä perusteluvelvollisuutta.

Nuorisovaltuutettujen kokemukset eri lukioista osoittavat, että käytännöt vaihtelevat koulujen välillä huomattavasti. Useissa lukioissa paperisen oppikirjan saa vain painavasta syystä, kuten kotitilanteen tai muun erityistarpeen perusteella, ja muutoin fyysisen kirjan saaminen on hankalaa. Joissakin lukioissa tiettyjen aineiden kirjoja jaetaan yleisesti, mutta ei kaikissa oppiaineissa. Opiskelijan mahdollisuus valita itselleen sopiva materiaali ei siis riipu hänen tarpeistaan vaan siitä, missä lukiossa ja mitä ainetta hän opiskelee. Pidämme tätä yhdenvertaisuuden kannalta kestävämmänä. Erityisen ongelmallisena nuorisovaltuusto pitää sitä, että opiskelija joutuu perustelemaan kirjatarvettaan henkilökohtaisilla ja usein arkaluonteisilla syillä. Oppimateriaalin muodon tulisi olla opiskelijan tavallinen valinta, ei poikkeuslupa.

Kustannusten osalta nuorisovaltuusto huomauttaa, että vaikka paperisen kirjan hankintahinta voi olla digitaalista lisenssiä korkeampi, kokonaiskustannukset muodostuvat useimmiten edullisemmaksi. Fyysinen kirja voidaan kierrättää useamman opiskelijan ja vuosikurssin käyttöön, kun taas digitaalinen lisenssi hankitaan jokaiselle opiskelijalle erikseen ja se on tyypillisesti henkilökohtainen ja määräaikainen. Koska kaupunki hankkii oppivelvollisten toisen asteen opiskelijoiden materiaalit, kierrätettävän kirjan säästö tulee suoraan kaupungille. Nuorisovaltuusto pyytää toimialaa selvittämään fyysisten ja digitaalisten materiaalien todelliset kustannukset koko käyttöiän ajalta ennen kuin saatavuutta rajoitetaan säästösyillä.

Nuorisovaltuusto tunnistaa, että digitaalisiin alustoihin on totuttu useamman vuoden ajan ja ylioppilaskokeet tehdään sähköisesti, joten digitaalisia taitoja tarvitaan jatkossakin. Tavoitteena ei ole digitaalisista materiaaleista luopuminen vaan aito valinnanmahdollisuus. Tutkimusnäyttö viittaa siihen, että pitkien tekstien syvälinen lukeminen ja keskittyminen onnistuvat monilla paremmin paperilta, ja laite houkuttelee helposti muuhun kuin opiskeluun. Fyysiset materiaalit tukevat myös kaupunginvaltuuston vuonna 2024 kirjaamaa tavoitetta tehdä Espoosta lukemiskulttuurin johtava kaupunki Suomessa.

Nuorisovaltuusto on pohtinut myös sitä, kohdeltaisiinko lainakirjoja huonosti, jos ne palautettaisiin laajemmin käyttöön. Katsomme, että asia ratkeaa selkeillä lainauskäytännöillä: kirjat lainataan periodiksi (tai vastaavaksi tarvittavaksi ajaksi), opiskelija vastaa kirjan kunnosta ja koulu ylläpitää ainekohtaista lainavarastoa. Vastaava käytäntö on toiminut peruskouluissa vuosien ajan.

Vuonna 2024 nuorisovaltuusto teki aloitteen paperikirjojen tuomisesta takaisin Espoon lukioihin ja katsoo, että keskustelun pohjalta nousseet kokemukset vahvistavat jo aiemmin kirjoitetun aloitteen perusteluja. Espoon nuorisovaltuusto esittää, että kaupunki luo lukioihin yhtenäisen käytännön, jossa fyysisen oppikirjan saa jokaisessa oppiaineessa ilman

perusteluvelvollisuutta, turvaa peruskoulujen tehtäväkirjat, selvittää materiaalien kokonaiskustannukset ja kuulee opiskelijoita materiaalivalinnoissa. Oppimateriaalin saatavuus ei saa riippua koulusta, oppiaineesta tai opiskelijan valmiudesta kertoa henkilökohtaisista syistään.

Espoossa 6.9.2026

[REDACTED]

Nuorisovaltuutettu

[REDACTED]

[REDACTED]

Nuorisovaltuuston 2. varapuheenjohtaja

[REDACTED]